

Νεοελληνική Γλώσσα

Η δουλειά που κάνεις, ο άνθρωπος που είσαι: ένα υπέροχο κείμενο για την εργασία ως ταυτότητα, Χρ. Γαλανοπούλου, 19.6.2020, www.lifo.gr

Κείμενο

ΠΟΙΟΙ ΕΙΜΑΣΤΕ, όταν απεκδυόμαστε την επαγγελματική μας ιδιότητα; Γιατί θεωρούμε τη δουλειά προέκταση του εαυτού μας και τότε αυτός ο υπαρξιακός προβληματισμός μετατρέπεται σε ηθικό ερώτημα; Σε μια εποχή που η ανεργία σημειώνει νέα ρεκόρ παγκοσμίως, ως συνέπεια του καταστροφικού περάσματος του κορωνοϊού από τον πλανήτη, ένα παλιό κείμενο της διακεκριμένης νομπελίστα Τόνι Μόρισον (1931 - 2019), με τρόπο παρηγορητικό και απλό επαναφέρει τους περί εργασίας προβληματισμούς σε διαχειρίσιμες διαστάσεις.

Όσο άνθρωποι απ' όλον τον κόσμο καλούνται να ξεχάσουν για καιρό ή και για πάντα την εργασία τους όπως την γνώριζαν, όσο καλούνται να γίνουν μέρος μίας καινούριας συνθήκης όπου αδυνατούν να κεφαλαιοποιήσουν τα παλιά επιτεύγματά και την προϋπηρεσία τους, όσο μαζί με την εργασία τους ως μέσο επιβίωσης, νιώθουν να χάνουν και την υπαρξιακή τους ταυτότητα, τόσο αναδύεται η αξία του ατόμου πάνω από την όποια επαγγελματική ιδιότητα, πάνω από τις υποχωρήσεις, ακόμη και πάνω από τη νέα, σκληρή πραγματικότητα. Τώρα ειδικά, που ο κορωνοϊός σε πολλές περιπτώσεις, ανά τον κόσμο, μοιάζει να έγινε το ασφαλές πρόσχημα για κάθε μορφής εκμετάλλευση των εργαζομένων.

«Αυτό που είχα να κάνω για την αμοιβή μου των δύο δολαρίων ήταν να καθαρίζω το σπίτι της για λίγες ώρες μετά το σχολείο. Ήταν ένα πραγματικά πανέμορφο σπίτι, με καναπέ και καρέκλες καλυμμένες με πλαστικό για να μη σκονίζονται, με μπλε-άσπρη μοκέτα να καλύπτει τον χώρο από τοίχο σε τοίχο, με μία άσπρη, γυαλιστερή κουζίνα, πλυντήριο – στεγνωτήριο, πράγματα πολύ συνηθισμένα για τη δική της γειτονιά, εντελώς απόντα από τη δική μου. Μεσοπολεμικά, ας πούμε, ότι ήταν η γυναίκα που διέθετε βούτυρο, ζάχαρη, μπριζόλες και στοκ από τρόφιμα στα ντουλάπια της. Έκανα πολλές δουλειές, αλλά από εκείνη τη συζήτηση με τον πατέρα μου και μετά, ποτέ –μα, ποτέ!- δεν θεώρησα ότι το όποιο αξίωμα στην επαγγελματική μου ζωή θα μπορούσε να γίνει το μέτρο της ίδιας μου της υπόστασης.

Ήξερα πώς να τρίβω πατώματα και πώς να πλένω ρούχα στη σκάφη, αλλά ποτέ μέχρι τότε δεν είχα δει ηλεκτρική σκούπα ή ηλεκτρικό σίδερο, χωρίς κάρβουνο.

Ένας λόγος για τον οποίο ένιωθα περηφάνη που δούλευα σ' αυτήν τη γυναίκα, ήταν ότι κέρδιζα χρήματα που μπορούσα να ξοδεύω, χωρίς ενοχές: σε ταινίες, σε γλυκά, σε παιχνίδια, σε παγωτά. Αλλά ο κυριότερος λόγος αυτής της περηφάνιας ήταν ότι έδινα τα μισά από αυτά τα χρήματα στη μητέρα μου, κάτι που σήμαινε ότι ένα μέρος της αμοιβής μου ήταν χρήσιμο

για πολύ σοβαρά πράγματα: για να πληρωθεί μία δόση της ασφάλειας ζωής, για να εξοφληθεί ο γαλατάς ή κάποια άλλη σοβαρή ανάγκη του σπιτιού.

Η ικανοποίηση του να είμαι χρήσιμη στους γονείς, του να με έχουν ανάγκη, ήταν πιο βαθιά. Δεν ήμουν σαν τα παιδιά στα παραμύθια: είχα αδέρφια να ταΐσω, να διευθετώ μικρο-οχλήσεις και αναποδιές, να λύνω προβλήματα, να κάνω πράγματα που με τον καιρό μου χάρισαν την αποδοχή των ενηλίκων. Ένα νεύμα, μια επιβεβαίωση ότι σταδιακά ανήκα στον κόσμο των ενηλίκων και όχι των παιδιών. Γιατί εκείνη την εποχή, την δεκαετία του '40, τα παιδιά δεν ήταν πρόσωπα που υπήρχαν απλώς για να τα αγαπάς ή έστω για να τα συμπαθείς. Οι οικογένειές τους στηρίζονταν πάνω τους. Ήταν πρόσωπα που μπορούσαν να προσφέρουν, φροντίζοντας τα μικρότερα αδέρφια τους, κάνοντας θελήματα, βοηθώντας στους δουλειές του σπιτιού και του κήπου και κάνοντας τόσα άλλα ακόμη. Υποψιάζομαι ότι σήμερα κανείς δεν στηρίζεται στα παιδιά του έτσι. Τα αγαπούν, είναι υπερπροστατευτικοί μαζί τους, τα φροντίζουν, τα βοηθούν, μέχρι εκεί...

Μέρα με τη μέρα γινόμουν όλο και καλύτερη στη δουλειά που είχα αναλάβει να κάνω στο σπίτι της. Μου ανέθετε να κάνω όλο και περισσότερα πράγματα. Μου παρήγγειλε να ανεβάσω πάνω κάποια βιβλία, να μετακινήσω το πιάνο από τη μία άκρη του δωματίου στην άλλη. Έπεσα, όταν επιχείρησα να μετακινήσω τις βιβλιοθήκες. Και όταν άλλαξα θέση στο πιάνο, την επόμενη μέρα τα χέρια και τα πόδια μου πονούσαν πολύ. Ήθελα να αρνηθώ, ή έστω να παραπονεθώ, αλλά φοβόμουν. Θα με απέλυε και θα έχανα την ελευθερία που εκείνα τα λίγα δολάρια μου εξασφάλιζαν, όπως επίσης θα έχανα και την εκτίμηση που είχα κερδίσει μέσα στην οικογένειά μου. Αν και τόσο το ένα όσο και το άλλο είχαν αρχίσει σιγά σιγά να ξεφτίζουν, να διαβρώνονται.

Αρχισε να μου προσφέρει παλιά της ρούχα, για ένα μικρό αντίτιμο. Θαμπώθηκα από αυτά τα μεταχειρισμένα πράγματα, που, όμως στα μάτια ενός κοριτσιού που είχε όλα κι όλα δύο φορέματα, φάνταζαν υπέροχα. Αγόρασα κάποια. Μέχρι που η μητέρα μου με ρώτησε αν σ' αλήθεια θέλω να δουλεύω για τα αποφόρια των άλλων. Έτσι έμαθα να λέω «όχι, σας ευχαριστώ», όταν μου προσφερόταν ένα ξεθωριασμένο πουλόβερ που ισοδυναμούσε με ένα τέταρτο του εβδομαδιαίου μου μισθού.

Και πάλι, όμως, είχα πρόβλημα. Για την ακρίβεια δεν είχα το θάρρος να συζητήσω ή να διαφωνήσω με τις ολοένα και αυξανόμενες απαιτήσεις της. Και ήξερα ότι αν συζητούσα αυτούς τους προβληματισμούς με τη μητέρα μου, θα μου έλεγε να παραιτηθώ. Και τότε, μια μέρα, εκεί που βρισκόμουν στην κουζίνα με τον πατέρα μου, μου ξέφυγαν μια – δυο κουβέντες για τη δουλειά. Του έδωσα λεπτομέρειες και παραδείγματα για το τι ήταν αυτό που με προβλημάτιζε και παρά το ότι με άκουγε προσεκτικά, δεν αισθάνθηκα κανενός είδους ενσυναίσθηση από την πλευρά του. Με λίγα λόγια δεν μου χάρησε τα αυτιά, με όμορφα, παρηγορητικά λόγια.

Ενδεχομένως, είχε αντιληφθεί ότι αυτό που ήθελα ήταν μία μεσοβέζικη λύση στο πρόβλημα και όχι μία ξεκάθαρη παραίτηση. Ότι κι αν πραγματικά σκεφτόταν, άφησε κάτω το φλιτζάνι με τον καφέ του και μου είπε: «Άκου. Δεν ζεις εκεί, μαζί της. Ζεις εδώ, με τους ανθρώπους σου. Την οικογένειά σου. Πήγαινε στη δουλειά, πάρε τα λεφτά σου. Και γύρνα σπίτι».

Αυτά ήταν όσα μου είπε. Και ακολουθούν τα όσα κατάλαβα: 1. Οποιαδήποτε κι αν είναι η δουλειά, κάνε την καλά – όχι για το αφεντικό, αλλά για 'σένα. 2. Εσύ κάνεις τη δουλειά. Όχι η δουλειά εσένα. 3. Η πραγματική σου ζωή είναι εδώ μαζί μας, με την οικογένειά σου. 4. Δεν είσαι η δουλειά που κάνεις. Είσαι ο άνθρωπος που είσαι.

Από τότε δούλεψα με όλων των ειδών τους ανθρώπους και όλων των ειδών τους εργοδότες, από του πλέον ιδιοφυείς, μέχρι τους πλέον ηλίθιους, από τους πλέον γενναιόδωρους και ανοιχτόκαρδους, μέχρι τους πιο ρηχούς. Έκανα πολλές δουλειές, αλλά από εκείνη τη συζήτηση με τον πατέρα μου και μετά, ποτέ –μα, ποτέ!- δεν θεώρησα ότι το όποιο αξίωμα στην επαγγελματική μου ζωή θα μπορούσε να γίνει το μέτρο της ίδιας μου της υπόστασης. Και κυρίως, ποτέ δεν έβαλα την ασφάλεια που θα μου προσέφερε η οποιαδήποτε δουλειά, πάνω από την αξία της οικογένειας και του σπιτιού μου».

Πηγή: [The New Yorker/](#)

Διάβασε και [εδώ](#) για την Τόνι Μόρισον (Βραβείο Νόμπελ¹ και Βραβείο Πούλιτζερ²)

¹ Το Βραβείο Νόμπελ είναι ένα σύνολο από ετήσια διεθνή βραβεία που απονέμονται σε αναγνώριση των πολιτισμικών και επιστημονικών επιτευγμάτων. Η διαθήκη του Σουηδού εφευρέτη Άλφρεντ Νόμπελ θεσμοθέτησε τα βραβεία το 1895. Τα βραβεία στη Φυσική, στη Χημεία, στη Φυσιολογία ή Ιατρική, στη Λογοτεχνία και στην Ειρήνη για πρώτη φορά απονεμήθηκαν το 1901. Το Νόμπελ Ειρήνης απονέμεται στο Όσλο της Νορβηγίας, ενώ τα άλλα βραβεία απονέμονται στη Στοκχόλμη της Σουηδίας. Η [Σουηδική Βασιλική Ακαδημία των Επιστημών](#) απονέμει το Βραβείο Νόμπελ Φυσικής, το Βραβείο Νόμπελ Χημείας, και το Βραβείο στις Οικονομικές Επιστήμες της Τράπεζας της Σουηδίας στη μνήμη του Άλφρεντ Νόμπελ. Η Συνέλευση Νόμπελ στο Ινστιτούτο Καρολίνσκα απονέμει το Βραβείο Νόμπελ Φυσιολογίας και Ιατρικής. Η [Σουηδική Ακαδημία](#) χορηγεί το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας. Το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης δεν απονέμεται από σουηδική οργάνωση, αλλά από τη Νορβηγική Επιτροπή Νόμπελ. Όλα τα βραβεία απονέμονται κάθε χρόνο.

² Το Βραβείο Πούλιτζερ (Pulitzer Prize) είναι βραβείο που απονέμεται κατ' έτος στις Η.Π.Α. και που θεωρείται ως η ύψιστη τιμή στην έντυπη δημοσιογραφία. Το βραβείο τιμά επίσης λογοτεχνικά επιτεύγματα και μουσικές συνθέσεις. Τα πρώτα Βραβεία Πούλιτζερ απονεμήθηκαν στις 4 Ιουνίου του 1917, και πλέον ανακοινώνονται κάθε χρόνο, τον μήνα Απρίλιο. Οι αποδέκτες του βραβείου επιλέγονται από μια ανεξάρτητη επιτροπή που επίσημα διοικείται από τη Μεταπτυχιακή Σχολή Δημοσιογραφίας του Πανεπιστημίου Κολούμπια στις Η.Π.Α. Το βραβείο θεσπίστηκε σύμφωνα με τη διαθήκη του Τζόζεφ Πούλιτζερ, ενός Ουγγρο-Αμερικανού δημοσιογράφου και εκδότη εφημερίδας των τελών του 19ου αιώνα, που κατέλιπε σπουδαίο κληροδότημα στη παραπάνω σχολή. Η προφορά του όρου Πούλιτζερ είναι λανθασμένη, καθώς, σύμφωνα με τους διαχειριστές του βραβείου, θα έπρεπε να προφέρεται όπως η φράση, 'Pull it, sir'.